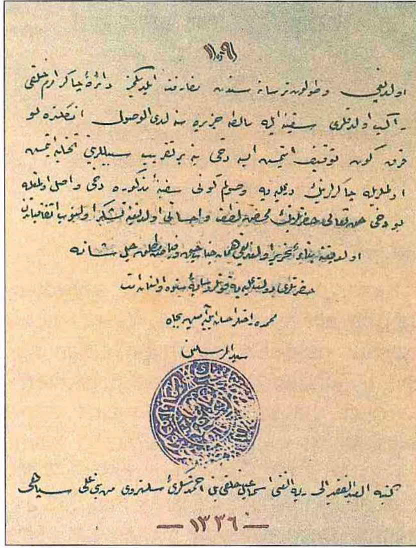

Abdürrahim Muhib'in *Paris Sefaretnâmesi*'nin son sayfası (Millet Ktp., nr. 834)

Bâbıâli ile haberleşmenin sık sık kesilmesi sonucu bu görevini bir süre yerine getiremedi. Bu arada IV. Mustafa tahttan indirilmiş, yerine kardeşi II. Mahmud geçmişti. Abdürrahim Muhib Efendi II. Mahmud döneminde de Paris büyükelçisi olarak görevine devam etti; 1811 yılı sonlarında İstanbul'a döndü.

Osmanlı Devleti'nin Fransa'ya gönderdiği üçüncü ikamet elçisi olan Muhib Efendi, altı yıl kadar süren elçiliği sırasında Batı siyasetine vâkıf, anlayışlı ve temkinli bir diplomat olduğunu ispat etmiştir. Paris sefaretinden dönüşünde önce defter emîni, 1819'da da Tabhâne-i Âmire nâzırı oldu. 1821 yılında öldü ve Eyüp Bahariye Kabristanı'na defnedildi.

Batı dünyasının ilim, teknik ve sosyal yapısı hakkında dikkate değer görüşlere sahip olan Abdürrahim Muhib Efendi'nin sefaretnâme mahiyetinde iki eseri vardır. Bunların ilkinde, Paris'te bulunduğu altı yıl içinde, çoğu şifreli olmak üzere devrin sadrazamına gönderdiği ve ondan aldığı acele mektupları, Fransız kabinesiyle yaptığı görüşmeler hakkında yabancı elçilerin notalarını ve kendisinin geniş gözlemlerini toplamıştır. Eserin İstanbul kütüphanelerinde (bk. Faik Reşit Unat, s. 200) ve yurt dışında birçok yazma nüshası vardır. Diğer sefaretnâmesinde ise Fransa'nın iç yönetimi ve Fransızlar'ın sosyal hayatı hakkında değerli bilgiler verir. Eser, Bertrand Barailles tarafından *Un Turc à Paris, Relation de voyage et de Mission de Mouhib Efendi, Ambassadeur Extraordinaire du Sultan Selim III* adıyla Fransızca olarak yayımlanmıştır (Paris 1920).

BİBLİYOGRAFYA :

Cevdet Paşa, *Târih*, İstanbul 1309, VIII, 54, 232; IX, 59-61; *Sicill-i Osmânî*, IV, 98; *Osmanlı Müellifleri*, III, 145; Babinger (Üçok), s. 370-371; Yusuf Akçura, *Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri*, İstanbul 1940, s. 122; *TCYK*, s. 758; Faik Reşit Unat, *Osmanlı Sefirleri ve Sefâretnâmeleri* (nşr. Bekir Sıtkı Baykal), Ankara 1968, s. 184-185, 200-201; Ercüment Kuran, *Osmanlı İkamet Elçiliklerinin Kuruluşu ve İlk Elçilerin Siyasî Faaliyetleri* (1793-1821), Ankara 1968, s. 52-63.

 ALİ İHSAN GENCER

ABDÜRRAHÎM-i RÛMÎ

(عبدالرحيم رومى)

(ö. 850/1446 [?])

Mutasavvıf-şair.

Merzifon'da doğdu. Sarı Dânişmend lakabıyla tanınan bir zatın oğludur. İlk tahsilini memleketinde yaptıktan sonra Mısır'a gitti. Orada tanıştığı Sühreverdiyye tarikatının Zeyniyye kolu kurucusu Zeynüddin el-Hâfî'ye (ö. 838/1434) intisap ederek **sülûk*** ünü tamamladı. Daha sonra şeyhiyle birlikte Horasan'a gitti ve orada birkaç yıl kaldı. "Bir aşk kütüğü yaktık, diyâr-ı Rûm'a attık" diyen Hâfî'nin emriyle Anadolu'ya dönerek doğum yeri olan Merzifon'a yerleşti. Ölümüne kadar burada irşadla meşgul oldu. Şiirlerinde Rûmî mahlasını kullanan ve, "Tövbe yâ rabbi hatâ râhına gittiklerime / Bilip ettiklerime bilmeyip ettiklerime" beytiyle şöhret kazanan Abdürrahîm-i Rûmî, muhtemelen 850 (1446) yılında vefat etmiştir. Zeynüddin el-Hâfî'nin Abdürrahîm-i Rûmî'ye verdiği 832 tarihli icâzetnâmenin metni *Nefehât Tercümesi*'nde yer almaktadır.

Kendisinden bahseden kaynaklarda *İrşâdü'l-enâm, Vesâyâ, Dîvançe-i İlâhiyyât* ve *Işknâme* adlı eserleri olduğu kaydedilmekte ise de bunlardan sadece *Işknâme*'si (İÜ Ktp., TY, nr. 1359) günümüze kadar gelmiştir. Hakkında Berin Taşan tarafından müstakil bir çalışma yapılmıştır (İzmir 1975).

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, I, 265; Lâmiî, *Nefehât Tercümesi*, s. 553-555; Mecdî, *Şakāik Tercümesi*, İstanbul 1269, s. 89; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, II, 399; *Osmanlı Müellifleri*, I, 111; Berin Taşan, *Abdürrahim Rûmî*, İzmir 1975.

 NİHAT AZAMAT

ABDÜRRAHİM TİRSÎ

(ö. 926/1520)

Kādiriyye tarikatına bağlı Eşrefiyye kolunun ikinci pîri, mutasavvıf-şair ve mûsikişinas.

İznik yakınlarındaki Tirse köyünde doğdu. Aynı köyde imamlık yapan babası Bayezid Fakih'in Bolulu İsfendiyaroğlu Ahmed Bey'in akrabalarından olduğu rivayet edilir. Çocukluk yıllarında babasıyla birlikte İznik'e giderek Eşrefoğlu Rûmî'nin sohbetlerine katıldı. Eşrefoğlu'nun, "Bu çocuğu bize veriniz, tâlim ve terbiyesiyle meşgul olalım" demesi üzerine, babasının da rızası ile şeyhin himayesine girdi ve onun tarafından büyütülüp yetiştirildi. Bir müddet sonra şeyhinin kızı Züleyha Hatun'la evlendi. Eşrefoğlu'nun vefatından (874/1469) sonra vasiyeti gereğince dergâha postnişin oldu. Safer 926'da (Şubat 1520) İznik'te vefat etti ve şeyhinin yanına defnedildi. Yerine önce Muslihuddin Efendi, daha sonra da oğlu Pîr Hamdi Efendi geçti.

Abdürrahim Tirsî'nin Yûnus Emre ve Eşrefoğlu Rûmî'nin tesiri altında hece vezniyle ve sade bir dille kaleme aldığı bazı şiirlerine eski mecmualarda rastlanmaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir ile S. Nüzhet Ergun bir divanının bulunduğunu kaydediyorlarsa da eser bugüne kadar ele geçmemiştir. S. Nüzhet Ergun *Türk Şairleri*'nde çeşitli mecmualardan topladığı on bir şiirini yayımlamıştır. Güftesi Abdürrahim Tirsî'ye ait olan ilâhiler, uzun yıllar Kādirî dergâhlarında okunmuştur. Onun tarafından bestelendiği belirtilen bazı ilâhilere çeşitli el yazması güfte mecmualarında rastlanmaktaysa da bunların hiçbirinin notası zamanımıza ulaşmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdullah Veliyyüddin Burûsevî, *Menâkıb-ı Eşrefzâde*, İÜ Ktp., TY, nr. 270, vr. 20ª-24ª; Baldırzâde, *Ravza-i Evliyâ*, Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 4613, vr. 109ª; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Hacı Selim Ağa Ktp., Hüdâyî, nr. 1098, vr. 4ª, 6ª; a.mlf., *Mecmûa-i İlâhiyyât* (İsmail E. Erünsal Özel Kütüphanesi), s. 18; Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, I, 69-70; *Osmanlı Müellifleri*, I, 17; Mehmed Şemseddin, *Yâdigâr-ı Şemsî*, Bursa 1332, s. 50-51; S. Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, İstanbul, 1936-45, I, 243-247; a.mlf., *Antoloji*, İstanbul 1942, I, 15; Ali İhsan Yurd, "Abdürrahim Tırsî", *TDEA*, I, 22.

 NURİ ÖZCAN